

SID

سرویس های ویژه

سرویس ترجمه تخصصی

کارگاه های آموزشی

بلاگ مرکز اطلاعات علمی

عضویت در خبرنامه

فیلم های آموزشی

کارگاه های آموزشی مرکز اطلاعات علمی جهاد دانشگاهی

PROPOSAL
پروپوزال

مركز آموزش
پروپوزال نویسی و پایان نامه نویسی

کارگاه آنلاین
پروپوزال نویسی و پایان نامه نویسی

مركز آموزش
روش تحقیق و مقاله نویسی علوم انسانی

کارگاه آنلاین
روش تحقیق و مقاله نویسی علوم انسانی

مركز آموزش
آشنایی با پایگاه های اطلاعات علمی بین المللی و ترکیه های جستجو

کارگاه آنلاین آشنایی با پایگاه های اطلاعات علمی بین المللی و ترکیه های جستجو

رابطه بین خودپنداره و راهبردهای فراشناختی با سازگاری اجتماعی

سید موسی گلستانه^۱

محمد موسوی^۲

ولی خلخالی^۳

چکیده

هدف پژوهش حاضر بررسی رابطه بین راهبردهای فراشناختی و خودپنداره با سازگاری اجتماعی دانش‌آموزان بود. پژوهش از نوع همبستگی و جامعه آماری آن شامل دانش‌آموزان دوره متوسطه شهر برازجان بود که نمونه‌ای به حجم ۳۶۱ نفر دانش‌آموز (۲۱۷ نفر دختر و ۸۳ نفر پسر) به روش نمونه‌گیری تصادفی چند مرحله‌ای انتخاب شدند. جهت اندازه‌گیری متغیرهای پژوهش از پرسشنامه فراشناخت، خودپنداره ویلسون و پرسشنامه شخصیتی کالیفرنیا استفاده شده است. داده‌ها با استفاده از روش تحلیل واریانس و ضریب همبستگی پیرسون مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفتند. نتایج نشان داد رابطه بین راهبردهای فراشناختی با سازگاری اجتماعی دانش‌آموزان معنی‌دار نبود. اما رابطه بین خودپنداره با سازگاری اجتماعی معنی‌دار بود. همچنین رابطه راهبردهای فراشناختی با ابعاد سازگاری اجتماعی (قالب اجتماعی، مهارت اجتماعی، علائق ضد اجتماعی، روابط خانوادگی، روابط مدرسه‌ای و روابط اجتماعی) معنی‌دار بود. علاوه بر این، رابطه خودپنداره با ابعاد سازگاری اجتماعی (قالب اجتماعی، مهارت اجتماعی، علائق ضد اجتماعی، روابط خانوادگی و روابط اجتماعی) معنی‌دار بود اما رابطه بین خودپنداره با بعد روابط مدرسه‌ای معنی‌دار نبود. همچنین تفاوت بین دو گروه دختر و پسر در راهبردهای فراشناختی و خودپنداره با سازگاری اجتماعی معنی‌دار بود.

کلیدواژگان: سازگاری اجتماعی، خودپنداره، راهبردهای فراشناختی.

سازگاری اجتماعی به پذیرش و انجام رفتار و کردار مناسب و موافق محیط و تغییرات محیطی اشاره

دارد. شخصی که با دیگران سازش دارد یعنی با دیگران تشریک مساعی دارد و خود را با محیط اطراف وفق

۱- استادیار و عضو هیئت علمی دانشگاه خلیج فارس بوشهر mgolestaneh@yahoo.com

۲- کارشناس ارشد برنامه‌ریزی درسی

۳- استادیار و عضو هیئت علمی دانشگاه آزاد اسلامی ملایر v.khalkhali@iau-malayer.ac.ir

دومین کنگره روان‌شناسی اجتماعی ایران

تهران- ۱۴ و ۱۵ اسفند ۱۳۹۲

می‌دهد. سازش زمانی معنی دارد که رابطه انسان را با اجتماع اش مورد قضاوت قرار دهیم. انسانی را سازگار تلقی می‌کنیم که مسائل منطقی و رفتار منطقی دیگران را قبول کند و اگر در محیطی نمی‌تواند سازش داشته باشد، محیط دیگری برایش وجود داشته باشد (نفیس، ۱۳۹۱). ناکامی حاصل از عدم دست‌یابی به خودپنداره آرمانی باعث ناسازگاری اجتماعی و روانی خواهد شد و این بهای سنگین و گزافی است که ناخواسته از جانب خانواده، اطرافیان و جامعه پرداخت می‌شود. زندگی در یک جامعه انسانی که بر اساس مجموعه‌ای از چهارچوب‌های ارزشی مشخص و انتظارات و توقعات خاص شکل گرفته است، مستلزم رسیدن به درجه‌ای از سازگاری است. بدون داشتن سازگاری، بسیاری از نیازهای اساسی انسان تأمین نمی‌گردد و فرد از سوی جامعه به شدت طرد می‌گردد و تعاملات اجتماعی وی کاهش می‌یابد. از آنجا که برقراری روابط صمیمانه با دیگران، به خصوص در دوران حساس کودکی و نوجوانی، یکی از عوامل تأثیرگذار بر رشد خودپنداره مثبت است، می‌توان گفت فردی که از روابط اجتماعی گسترده و مطلوبی برخوردار نیست، خودپنداره‌اش نیز به طور مثبت شکل نمی‌گیرد و باعث می‌شود در موقعیت‌های مختلف رفتارهای بی‌ثبات و ناهنجاری از خود نشان دهد. بر عکس، وقتی فرد تصور و ادراک مثبتی از خود دارد، احساس عزت نفس و ارزشمندی بیشتری می‌کند و چون از خودپنداره مثبتی برخوردار است و رفتارهای وی نیز در جهت تأیید ادراک خود، شکل گرفته و در نهایت موجب سازگاری اجتماعی وی می‌گردد (کاظمی و همکاران، ۱۳۸۲). توجه روانشناسان به نظریه‌های شناختی و تحول دیدگاه‌های چند دهه اخیر به قدری زیاد بوده است که آن را انقلاب شناختی نام نهاده‌اند (لطف آبادی، ۱۳۷۳). یکی از موضوعاتی که به دنبال این تحولات در عرصه روانشناسی مطرح گردید، مفهوم فراشناخت است (فلاول، ۱۹۸۵). فراشناخت را می‌توان به عنوان هر نوع دانش یا فرایند شناختی تعریف کرد که در آن ارزیابی، نظارت یا کنترل شناختی وجود داشته باشد (موزس و بیرد، ۲۰۰۲). به طور ساده فراشناخت به شناخت شناخت یا دانستن گفته می‌شود (سیف، ۱۳۸۸). و فعالیت فراشناختی زمانی به وقوع می‌پیوندد که یادگیرنده به طور آگاهانه راهبردهای یادگیری خود را در ضمن حل مسئله و تفکر هدفمند تحت نظارت و هدایت قرار دهد (سانتروک، ۲۰۰۴). راهبردهای فراشناختی تدبیرهایی هستند برای نظارت بر راهبردهای شناختی و کنترل و هدایت آن‌ها که می‌توان آن‌ها را در سه دسته راهبردهای برنامه ریزی، راهبردهای نظارت و ارزشیابی و راهبردهای نظم دهی تقسیم کرد (سیف، ۱۳۸۸). هدف کلی این پژوهش بررسی رابطه بین راهبردهای فراشناختی و خودپنداره با سازگاری اجتماعی دانش‌آموزان دوره متوسطه شهر برازجان است.

روش

پژوهش حاضر از نوع همبستگی و نمونه پژوهش شامل ۳۶۱ دانش‌آموز پسر و دختر مقطع متوسطه شهر برازجان می‌باشد که در سال تحصیلی ۹۲-۱۳۹۱ مشغول به تحصیل بودند. برای انتخاب نمونه مورد نظر از

دومین کنگره روان‌شناسی اجتماعی ایران

تهران- ۱۴ و ۱۵ اسفند ۱۳۹۲

روش نمونه‌گیری تصادفی چند مرحله‌ای استفاده گردید. ۵۱/۸ درصد از کل آزمودنی‌ها پسر و ۴۸/۲ درصد از کل آزمودنی‌ها دختر می‌باشند. ۳۹/۱ درصد از کل آزمودنی‌ها پایه اول، ۴۱ درصد از کل آزمودنی‌ها پایه دوم و ۱۹/۹ درصد از کل آزمودنی‌ها پایه سوم بوده‌اند. در این پژوهش از سه آزمون فراشناخت، خودپنداره ویلسون (۲۰۰۷) و سازگاری کالیفرنیا (CTP) استفاده شده است.

یافته‌ها

میانگین و انحراف معیار راهبردهای فراشناختی دانش آموزان برابر با ۵۱/۲۵ و ۱۱/۶۸، خودپنداره برابر با ۱۲۴/۱۰ و ۹/۰۵، قالب‌های اجتماعی برابر با ۶/۶۹ و ۳/۵۴، مهارت‌های اجتماعی برابر با ۶/۳۳ و ۴/۰۸، علائق ضد اجتماعی برابر با ۷/۸۳ و ۳/۲۲، روابط خانوادگی برابر با ۷/۸۰ و ۳/۲۴، روابط مدرسه‌ای برابر با ۶/۹۸ و ۴/۰۷، روابط اجتماعی برابر با ۶/۱۳ و ۴/۰۷ و سازگاری برابر با ۴۴/۰۲ و ۴/۰۹ به دست آمد. بین راهبردهای فراشناختی با سازگاری اجتماعی رابطه معناداری وجود ندارد. همچنین بین راهبردهای فراشناختی با مؤلفه‌های سازگاری اجتماعی مانند قالب اجتماعی، مهارت اجتماعی، علائق ضد اجتماعی، روابط خانوادگی، روابط مدرسه‌ای و روابط اجتماعی که حاکی از رابطه معناداری بین آن‌ها است. همچنین ضرایب همبستگی بدست آمده بین خودپنداره با مؤلفه‌های سازگاری اجتماعی مانند قالب اجتماعی، مهارت اجتماعی، علائق ضد اجتماعی، روابط مدرسه‌ای و روابط اجتماعی که حاکی از رابطه معناداری بین آن‌ها است. اما ضریب همبستگی بین خودپنداره با روابط خانوادگی معنی‌دار نبود. بین راهبردهای فراشناختی، سازگاری اجتماعی و خودپنداره در دانش آموزان دختر و پسر تفاوت معنی‌داری وجود دارد. نتایج تحلیل واریانس یک راهه نشان داد که بین راهبردهای فراشناختی دختران و پسران تفاوت معنی‌داری وجود دارد و این تفاوت به نفع دختران است و میانگین آنان در راهبردهای فراشناختی بالاتر از پسران است. اما نتایج تحلیل واریانس یک راهه نشان داد که بین سازگاری اجتماعی و خودپنداره دختران و پسران تفاوت معنی‌داری وجود ندارد.

نتیجه‌گیری

نتایج نشان داد که بین راهبردهای فراشناختی با سازگاری اجتماعی دانش آموزان متوسطه رابطه معناداری وجود دارد. در تبیین این مسأله می‌توان گفت که پردازش اطلاعات اجتماعی، عملکرد گام‌های متوالی پردازش می‌باشد. پردازش ماهرانه در هر گام، موجب عملکرد شایسته در موقعیت خاص و پردازش سودار یا ناقص گردیده و منجر به ناسازگاری اجتماعی می‌شود. با توجه به اعتقاد ولز و متیوس (۱۹۹۴) می‌توان گفت، برخی از جنبه‌های خاص راهبردهای فراشناختی با سازگاری اجتماعی رابطه دارد. در مواردی که فرد درگیری کمتری با موقعیت فشارزا به منظور کنترل مؤثر موقعیت دارد، تأثیر گذار است و می‌تواند موقعیت‌هایی را پیش‌بینی کند که فرد بر خود متمرکز می‌شود و تمام تلاش او متوجه کاهش احساس‌های ناخوشایند خویشتن

دومین کنگره روان‌شناسی اجتماعی ایران

تهران- ۱۴ و ۱۵ اسفند ۱۳۹۲

است (راجر و همکاران، ۱۹۹۳؛ به نقل از شریفی، ۱۳۸۳). بین خودپنداره با سازگاری اجتماعی دانش آموزان متوسطه رابطه معناداری وجود دارد. در تبیین این مسأله می‌توان گفت که افراد براساس تصویری که از خود دارند رفتار می‌کنند (پروین، ۱۳۷۴)، در واقع سازگاری اجتماعی انسان بازتابی از خودپنداره او تلقی می‌شود. بدون تردید موفقیت بزرگسالان در سازگاری با مسائل مختلف زندگی فردی و اجتماعی تا حدود زیادی متأثر از خودپنداره آنان است (شعاری نژاد، ۱۳۷۳). کسانی که خودپنداره مثبت دارند توانایی سازگاری اجتماعی بیشتری از خود نشان می‌دهند. بنابراین خودپنداره هسته مرکزی کلیه رفتارهای فردی و اجتماعی است. چنانچه خودپنداره در فرد به صورت مثبت شکل گرفته باشد توانایی سازگاری با موقعیتها و شرایط گوناگون را فراهم می‌کند و چنانچه به صورت منفی رشد یافته باشد، به همان میزان در سازگاری فرد با موقعیتهای مختلف اختلال ایجاد می‌کند.

منابع

- پروین، ل. ای. (۱۳۷۲). روان‌شناسی شخصیت، ترجمه محمدجعفر جوادی و پروین کدیور، تهران: رسا.
- تیموری، م. (۱۳۸۸). بررسی رابطه ابعاد فراشناخت با اضطراب و مقایسه ابعاد فراشناخت در افراد مبتلا به اختلال وسواس فکری- عملی و عادی شهر شیراز، پایان‌نامه کارشناسی ارشد روانشناسی
- سیف، ع. ا. (۱۳۸۸). روانشناسی پرورشی نوین: روانشناسی یادگیری و آموزش (ویرایش ششم)، تهران: دوران.
- کاظمی، ا، نوری، ا و قلی زاده، آ. (۱۳۸۲). بررسی رابطه بین خودپنداره و سازگاری اجتماعی کارکنان اداره کل فرهنگ و ارشاد اسلامی، مجله دانش و پژوهش در روانشناسی، شماره ۱۷.
- لطف آبادی، ح. (۱۳۷۳). روانشناسی تربیتی و روانشناسی شناختی، (مقدمه بر ترجمه کتاب)، مشهد: انتشارات پاژ و حکیم فردوس.
- نفیسی عزیز، ع. (۱۳۹۱). اهمیت سازگاری اجتماعی، فدراسیون پزشکی ورزشی.
- Cubukcu, F. (2009). Metacognition in the classroom World Conference on Educational Sciences. *Procedia Social and Behavioral Sciences*, 2, 559-563.
- Flavell, J. H. (1985). *Cognitive development*. Englewood Cliffs: Prentice Hall.
- Morgan, B. (2000). The role of met cognition in learning. *Journal American Educational Research Association*, 4, 46- 58.
- Santrock, J. W. (2004). *Educational Psychology*. New York: McGraw-Hill.
- Wells, A. (2001). Further tests of cognitive model of GAD and PD. *Behavioral Therapy*, 34, 881-888.

SID

سرویس های ویژه

سرویس ترجمه تخصصی

کارگاه های آموزشی

بلاگ مرکز اطلاعات علمی

عضویت در خبرنامه

فیلم های آموزشی

کارگاه های آموزشی مرکز اطلاعات علمی جهاد دانشگاهی

PROPOSAL
پروپوزال

پروپوزال نویسی و پایان نامه نویسی

دکتره تهرانی

کارگاه آنلاین
پروپوزال نویسی و پایان نامه نویسی

روش تحقیق و مقاله نویسی علوم انسانی

دکتره تهرانی

کارگاه آنلاین
روش تحقیق و مقاله نویسی علوم انسانی

ISI
Scopus

آشنایی با پایگاه های اطلاعات علمی بین المللی و ترند های جستجو

دکتره تهرانی

کارگاه آنلاین آشنایی با پایگاه های اطلاعات علمی بین المللی و ترند های جستجو